

ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД УКООПСІЛКИ
«ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ»

Навчально-науковий інститут денної освіти

Кафедра педагогіки та суспільних наук

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач (начальник) кафедри

проф. І. М. Петренко

«_28_» _серпня_2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«Риторика»

Освітньо-професійна програма /спеціалізація	«Право» <i>(назва)</i>
Спеціальність	081 Право <i>(код, назва спеціальності)</i>
Галузь знань	08 Право <i>(код, назва галузі знань)</i>
Ступінь вищої освіти	бакалавр <i>(бакалавр, магістр, доктор філософії)</i>

Робоча програма навчальної дисципліни «Риторика» схвалена та рекомендована до використання в освітньому процесі на засіданні кафедри, протокол від «28» серпня 2022 року № 1

ПОЛТАВА – 2022

Укладач:

Сарапин В. В. – к. філол. н., доцент, доцент кафедри педагогіки та суспільних наук Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

ПОГОДЖЕНО

Гарант освітньо-професійної програми «Право»
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
зі спеціальності 081 «Право»

к. ю. н., доцент

 О.О. Кульчій

ЗМІСТ

Розділ 1.	Опис навчальної дисципліни	4
Розділ 2.	Перелік компетентностей та програмних результатів навчання	5
Розділ 3.	Програма навчальної дисципліни	7
Розділ 4.	Тематичний план навчальної дисципліни	14
Розділ 5.	Оцінювання результатів навчання	38
Розділ 6.	Інформаційні джерела	43
Розділ 7.	Програмне забезпечення навчальної дисципліни	49

Таблиця 1. Опис навчальної дисципліни «Риторика»

Місце в структурно-логічній схемі підготовки	<i>Пререквізити:</i> українська мова (за професійним спрямуванням); іноземна мова <i>Постреквізити:</i> іноземна мова (за професійним спрямуванням); юридична аргументація
Мова викладання	Українська мова
Статус дисципліни – обов’язкова	
Курс/семестр вивчення	денна – 1; заочна – 1
Кількість кредитів ЄКТС/кількість модулів	Кількість кредитів за ЄКТС – 3 / 2 модулі
Денна форма навчання:	
Кількість годин:	
– загальна кількість: 1 семестр –; 2 семестр – 90	
– лекції: 1 семестр –; 2 семестр – 18	
– семінарські заняття: 1 семестр –; 2 семестр – 14	
– самостійна робота: 1 семестр –; 2 семестр – 58	
– вид підсумкового контролю: 1 семестр –; 2 семестр – залік	
Заочна форма навчання:	
Кількість годин:	
– загальна кількість: 1 семестр –; 2 семестр – 90	
– лекції: 1 семестр –; 2 семестр – 4	
– практичні заняття: 1 семестр –; 2 семестр – 2	
– самостійна робота: 1 семестр –; 2 семестр – 84	
– вид підсумкового контролю: 1 семестр –; 2 семестр – залік	

Розділ 2. Перелік компетентностей та програмних результатів навчання

Опанування навчальної дисципліни «Риторика» сприяє формуванню риторичної компетентності майбутніх юристів, зокрема здатності використовувати різні види та жанри ораторських виступів; планувати виступ та готувати матеріал до нього; розробляти стратегії й тактики ораторської діяльності залежно від мети й ситуації мовлення для ефективної комунікації; обирати оптимальні методики підготовки та виголошення промови; володіти основами техніки мовлення та виразного читання; фахово вести розгорнутий монолог/діалог з юридичної проблематики; уміло застосовувати вербальні і невербальні засоби спілкування; ефективно аналізувати аудиторію та слухачів; розвивати особистий ораторський стиль.

Завдання навчальної дисципліни полягають в оволодінні сукупністю відповідних **компетентностей**, а також формуванні й розвитку здатності здобуття знань і вмінь, необхідних у майбутній практичній діяльності за фахом, а саме: послуговуватися системою основних понять та категорій теорії риторики; розвивати навички практичного застосування набутих знань у процесі вирішення конкретних життєвих і фахових ситуацій.

Студенти повинні здобути систематизовані уявлення щодо видів і жанрів класичної риторики; понять і риторичної термінології; основних аспектів історичного розвитку риторики від найдавніших часів до сучасності; ключових розділів класичної риторики; законів і принципів риторики; предмету, законів будови, видів промов; комунікативних аспектів судової риторики; специфіки доведення в судовому процесі; змісту й побудови обвинувальної промови; змісту і структури захисної промови; комунікативної культури юриста.

Таблиця 2. Перелік компетентностей, які забезпечує навчальна дисципліна «Риторика», програмні результати навчання

№ з/п	Компетентності, якими повинен оволодіти студент	Програмні результати навчання
<i>Загальні компетентності</i>		
1.	здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях (ЗК2)	мати базові навички риторики (РН11)
2.	здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово (ЗК4)	
3.	здатність працювати в команді (ЗК9)	працювати в команді, забезпечуючи виконання завдань команди (РН 17)
4.	цінування та повага різноманітності та мультикультурності (ЗК14)	
<i>Спеціальні (фахові, предметні) компетентності</i>		
1.	здатність використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин (СК10)	доносити до респондента матеріал з певної правової проблематики доступно і зрозуміло (РН 12)

Розділ 3. Програма навчальної дисципліни

Програму навчальної дисципліни обговорено і схвалено на засіданні кафедри педагогіки та суспільних наук, протокол від «28» серпня 2022 року № 1

Програмний зміст навчальної дисципліни

МОДУЛЬ I ІСТОРИКО-ТЕОРЕТИЧНІ І ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ РИТОРИКИ

Тема 1. Риторика та її роль у професійній діяльності юриста

Риторика як наука та навчальна дисципліна. Мета та завдання курсу. Значення терміну «риторика». Риторика і поетика. Етос. Топос. Пафос.

Основні поняття класичної риторики. Основні розділи класичної риторики.

Закони риторики. Концептуальний закон. Закон моделювання аудиторії. Стратегічний закон. Тактичний закон. Мовленнєвий закон. Закон ефективної комунікації. Системно-аналітичний закон.

Місце риторики як інтегральної навчальної дисципліни у колі інших наук про людину.

Види риторики та сфери їх застосування. Судова риторика. Академічна риторика. Жанри академічної риторики. Наукова доповідь, наукове повідомлення, наукова лекція, науково-популярна (публічна) лекція, реферат, виступ, бесіда. Політична риторика. Військова риторика, ангажованість оратора, політична промова, політична доповідь, політичний виступ, політична інформація, політичний огляд, політична бесіда. Церковна риторика (гомілетика). Катехізація, проповідь: проповідь-розповідь, проповідь-слово, проповідь-повчання, бесіда-тлумачення. Суспільно-побутова риторика. Епідейктичне (урочисте) красномовство, ювілейна промова, привітальне слово, застільне слово (тост), поминальне слово.

Невербальна риторика як система знаків. Поняття конфронтаційної риторики. Поняття, передумови виникнення та види конфліктів. Еристика: витоки та еволюція. Пояснення понять «суперечка», «полеміка», «дебати», «дискусія».

Тема 2. Еволюція риторики: від Античності до початку XXI ст.

Виникнення і розвиток риторики в Стародавній Греції. Роль риторики в античному суспільстві. Виникнення риторики в Давній Греції.

Логографи і софісти. Творчість Сократа, Платона та Арістотеля. Демосфен – видатний оратор античної Греції.

Римський період античної риторики. Схема та елементи побудови давньоримських промов. Цицерон, Гай Юлій Цезар, Квінтіліан.

Формування нових засад європейської риторики в епоху Середньовіччя. Гомілетика: поняття та етапи розвитку. Патристика. Аврелій Августин «Про християнську доктрину». Догматика. Перікопа. Казуїстика.

Візантійська риторика. Іоанн Златоуст. Типи проповідей. Розвиток політичної та побутової риторики.

Риторика середньовічного Заходу. Гоміліарії, університетська (те-матична) проповідь, частини промови, модуси промови, глоса, глосатор, схоластика.

Риторика Відродження й Нового часу.

Сучасні західні риторичні моделі. Аргументативна риторика. Лінгвістична риторика. Феномен харизматичних тоталітарних лідерів. Риторика революцій. Риторика сучасного інтерактивного спілкування. Телериторика. Бізнес-риторика.

Розвиток риторики в Україні. Риторика Київської Русі. Агіографія. Іларіон. «Повчання» Володимира Мономаха. «Слово» Кирила Туровського.

Шляхи українського ораторського слова в XIV–XX ст. Риторична природа полемічної літератури кінця XVI – початку XVII ст. Розвиток риторики як науки в Україні. Риторика доби українського бароко. Києво-Могилянська академія – центр розвитку риторики. Риторична традиція Харківського колегіуму.

Видатні українські оратори: С. Оріховський-Роксолан, І. Вишенський, Г. Смотрицький, М. Смотрицький, І. Галятовський, А. Радивиловський, Д. Туптало, Ф. Прокопович, Г. Сковорода, П. Куліш, І. Рижський, І. Франко, М. Карабчевський, М. Грушевський, В. Самійленко, М. Міхновський, І. Огієнко, А. Шептицький, О. Довженко, О. Гончар, В. Мороз, В. Чорновіл.

Стан і перспективи розвитку риторики в сучасній Україні.

Тема 3. Оратор і аудиторія. Стратегія і тактика оратора

Сутність та проблеми взаємодії оратора й аудиторії. Ознаки аудиторії, їх урахування в організації комунікативної взаємодії. Види ознак аудиторії. Активність слухачів. Метод викладу матеріалу.

Стратегія оратора, її структура. Тактика оратора: способи і прийоми. Принципи тактики оратора: поняття і види. Методичні прийоми: поняття і види. Об'єктивні перешкоди контакту оратора й аудиторії та їх урахування в організації аудиторії.

Види мовленнєвої діяльності оратора. Вербальні та невербальні засоби спілкування. Основні характеристики мовлення оратора. Моно-

лог як риторичний дискурс. Структура та прийоми побудови монологу. Діалог як риторичний дискурс.

З історії: сократівська маевтика та іронія як спосіб знаходження істини в процесі діалогу. Типи діалогу. Проблема активного слухання. Види слухання. Види співрозмовників.

Тема 4. Методика та етапи підготовки промови

Поняття та елементи ораторської промови. Основні етапи підготовки тексту промови. Визначення теми. Формулювання мети. Збирання матеріалу. Складання плану. Види планів. Робота над конспектом. Форми текстового оформлення матеріалу.

Логіка й емоції в промові. Аксиологічні начала промови. Логіка як метод переконання аудиторії. Закони логіки. Види логічних помилок. Емоційні моменти промови.

Структура ораторського твору. Композиція промови. Способи інтеграції тексту. Вступ. Основна частина. Висновки. Підготовка до виступу. Елементи ораторської промови.

Типи промов. Промови, які читають за конспектом. Промови, які готують заздалегідь, але не вчать напам'ять. Промови, які готують заздалегідь і вчать напам'ять. Імпровізовані промови (експромти).

Тема 5. Еристика. Теорія аргументації та заперечення.

Правила ведення суперечки

Поняття еристики. З історії мистецтва суперечки. Поняття про суперечку. Види суперечок. Класифікації суперечок. Засоби переконання в суперечці. Види еристики: дискусія (суперечка, спрямована на з'ясування різних точок зору, пошук і досягнення певного ступеня згоди між учасниками, спільного рішення), диспут (суперечка, спрямована на дослідження, зіставлення й оцінку суперечливих суджень для досягнення єдиної думки, спільного рішення), полеміка (суперечка, спрямована на захист і утвердження лише власної точки зору, на перемогу над супротивником), дебати (суперечка, спрямована на обмін думками з певних питань).

Полеміка, дискусія, диспут, діалог: спільне і відмінне. Природа полеміки. Полемічні елементи в монологічній і діалогічній формах виступу. Функції полеміки. Майстерність ведення суперечки. Етика суперечок. Основні принципи ведення різного роду суперечок, умови їх застосування. Функції суперечок: викриття позицій супротивника, сприяння встановленню істини, формування наукового світогляду, звільнення від помилкових поглядів, викриття протиріч. Загальні правила ведення полеміки. «Кодекс полеміста» (за В. Дорошевським).

Засоби переконання: правдивість, чесність, гнучкість, принциповість, дисциплінованість. Прийоми переконання: полемічне загострення, позиційні крайнощі, концентрація дій, ефект несподіванки тощо.

Поняття про аргументацію. Структура аргументації. Методи аргументації. Правила ефективної аргументації. Правила й культура ведення суперечок.

Коректні засоби аргументації. Ініціація спору, ведення його за власним сценарієм, активність у постановці питань; моделювання можливої репліки співрозмовника, метод бумеранга, право першої й останньої репліки, ефект раптовості, приховування найбільш вагомих аргументів на кінець розмови.

Некоректні засоби аргументації: зміни тези, перехід на іншу тему, використання софізмів, демагогія, аргументи (до публіки, до особистості, до авторитетів), відхід від запитання (питання на питання, недоречні жарти, переадресування питання), інсинуації, залякування, аргумент до шанобливості, до жалощів, аргумент до фізичної сили.

Тема 6. Стилі публічного виступу оратора.

Основи техніки мовлення і виразного читання

Поняття стилю публічного виступу. Типи стилів (демократичний, ліберальний, авторитарний). Умови вибору стилю промови, об'єктивна та суб'єктивна характеристики промови. Індивідуальний стиль оратора, проблеми його формування та шляхи оволодіння ним.

Стилістичні особливості публічного виступу (усність, ясність, чіткість, імпровізаційність). Складники наочності промови. Засоби мовної наочності та виразності: тропи, фігури, розмовна лексика, інші фразеологічні одиниці.

Зовнішня культура оратора. Вигляд оратора. Вихід до слухачів. Погляд. Жестикуляція. Види жестів. Голос. Міміка. Місце промови оратора. Аудиторне розташування.

Поняття та категорії техніки мовлення. Техніка дихання. Типи дихання. Зняття емоційного напруження. Голос. Вправи на розвиток голосу. Дикція. Ритміка. Виразне читання текстів.

Засоби емоційно-образної та логічної виразності. Інтонація. Інтонаційно-виразні засоби мовлення. Логічний наголос. Логічні паузи. Граматичні паузи. Логічно-граматичні паузи. Ритмічна пауза. Психологічна пауза. Темп.

МОДУЛЬ II. СУДОВА РИТОРИКА

Тема 7. Судова риторика: поняття, історія, постаті

Поняття судової риторики. Еволюція судового красномовства. Судова риторика Античності й Середньовіччя. Особливості розвитку

риторики періоду Відродження, Нового часу. Неориторика: лінгвофілософські концепції й теорії ідеомовного рівня.

Історія судової риторики у давній Україні. Судова риторика кінця XVIII – поч. XIX ст. Судове красномовство XIX ст. Зростання ролі промови в судовому процесі останніх десятиліть XIX ст. Захисні промови. Видатні судові ритори XIX ст. – початку XX ст. Промови П. Андрієвського, М. Холеви, П. Пороховщикова, А. Коні. Захисні промови І. Франка, В. Стефаніка. Судова риторика 20-их рр. XX ст. Специфіка ораторського мистецтва другої половини XX ст. Відродження судової риторики в незалежній Україні. Перспективи розвитку правосуддя та судової риторики в сучасній Україні.

Тема 8. Судове мовлення як процес. Комунікативні стратегії юриста

Поняття судового мовлення. Мовна комунікація у формі запитань-відповідей. Класифікація запитань. Запитання-відповіді в процесі судочинства. Правила судового мовлення.

Комунікативні стратегії в професійному спілкуванні юристів. Діловий етикет (етикетні форми звертання, вітання, знайомства, прощання та ін.). Комунікативні норми, особливості їх реалізації. Поняття і складники ефективної комунікації. Постулати ввічливості. Взаємодія постулатів кооперації та ввічливості в комунікативній діяльності юриста. Урахування соціальних характеристик учасників мовленнєвої ситуації як запорука ефективного спілкування. Протиставлення свій – чужий як бар'єр у спілкуванні юриста з громадянами. Подолання цього бар'єра. Конфлікт у діловому спілкуванні. Маніпулювання в спілкуванні. Причини маніпулювання. Засоби маніпулювання. Типи маніпуляторів (активний маніпулятор, пасивний маніпулятор, маніпулятор-суперник, індиферентний маніпулятор).

Риторичні особливості судової етики. Моральні принципи і цінності судового оратора.

Тема 9. Судові дебати

Поняття судових дебатів. Функції судових дебатів. Зміст і структура судових дебатів. Судовий процес з точки зору риторики. Комунікативні аспекти судових дебатів.

Етапи підготовки оратора до виступів у судових дебатах: досудовий; під час судового слідства; кінцевий (завершальний).

Досудовий етап судових дебатів: усебічне вивчення оратором матеріалів справи; відбір «надійних фактів», пошук суперечностей у фактах; поглиблене вивчення чинного законодавства, юридичної літератури, юридичної практики, проведення консультацій; визначення оратором стратегії й тактики обвинувачення або захисту; планування

структури промови, складання плану, написання тез або повного тексту промови.

Під час судового слідства: дослідження доказів, зібраних на попередньому слідстві; фіксація та уточнення показань свідків, потерпілих, підсудного, уточнення тверджень та внесення коректив.

Кінцевий (завершальний): продумування змісту й структури промови з урахуванням результатів судового слідства; формулювання основних тверджень і висновків.

Техніка судових дебатів. Культура й етика судових дебатів. Судовий процес як «словесне змагання захисту й обвинувачення» (П. Пороховщиків). Особливості полеміки.

Судові дебати у кримінальних справах. Судові дебати в цивільних справах.

Тема 10. Судова промова: поняття, функції, різновиди

Поняття та предмет судової промови. Засади судової промови. Функції судової промови. Види судових промов. Репліки. Підготовка судової промови. Збирання матеріалів. Аналіз матеріалів. Систематизація та письмова підготовка промови.

Мовно-мовленнєві аспекти судової промови.

Характеристика судової аудиторії. Спілкування із судовою аудиторією. Словесна наочність.

Тема 11. Підготовка, виголошення та аналіз промови прокурора

Прокурорська риторика: різновиди та структура. Зміст і побудова обвинувальної промови. Вступна частина промови. Виклад програми виступу. Виклад фактичних обставин злочину (фабула справи). Способи викладу фактичних обставин справи. Аналіз і оцінка зібраних у справі доказів. Обґрунтування кваліфікації злочину. Характеристика особи підсудного. Необхідна оборона. Співучасть. Обґрунтування пропозиції про міру покарання, цивільний позов. Аналіз причин і умов, що сприяли вчиненню злочину. Риторика прокурора у судових дебатах. Заклучна частина промови. Репліка прокурора. Промова прокурора при відмові від обвинувачення.

Тема 12. Захисна промова: зміст і форма

Поняття та зміст захисної промови адвоката. Вступна частина захисної промови. Обґрунтування кваліфікації злочину. Характеристика особи підсудного з урахуванням реальних умов скоєння злочину (порушення законності), вияву злочину та поведінка правопорушника під час затримання та слідчого процесу (врахування інших факторів). Міркування про цивільний позов, міру покарання. Заклучна частина захисної промови. Репліка адвоката. Альтернатива в захисній промові.

Розділ 4. Тематичний план навчальної дисципліни

Таблиця 4.1. Тематичний план навчальної дисципліни «Риторика» для студентів денної форми навчання спеціальності 081 Право освітньо-професійна програма «Право»

№ з/п	Назва розділу, модуля, теми	Кількість годин за видами занять			
		разом	аудиторні		позааудиторні
			лекції	практичні	самостійна робота
1	2	3	4	5	6
Модуль І. Історико-теоретичні і практичні аспекти риторики					
1.	Риторика та її роль у професійній діяльності юриста	6	2	–	4
2.	Еволюція риторики: від Античності до початку XXI ст.	7	–	–	7
3.	Оратор і аудиторія. Стратегія й тактика оратора	8	2	2	4
4.	Методика та етапи підготовки промови	8	2	2	4
5.	Еристика. Теорія аргументації та заперечення. Правила ведення суперечки в риториці	8	2	2	4
6.	Стилі публічного виступу оратора. Основи техніки мовлення і виразного читання	8	2	2	4
Загалом:		45	10	8	27
Модуль 2. Судова риторика					
7.	Судова риторика: поняття, історія, постаті	8	2	–	6
8.	Судове мовлення як процес. Комунікативні стратегії юриста	8	2	–	6
9.	Судові дебати	8	–	2	6
10.	Судова промова: поняття, функції, різновиди	7	2	–	5
11.	Підготовка, виголошення та аналіз промови прокурора	6	2	2	2
12.	Захисна промова: зміст і форма	8	–	2	6
Загалом:		45	8	6	31
Разом із курсу:		90	18	14	58

Таблиця 4.2. Тематичний план навчальної дисципліни «Риторика» для студентів заочної форми навчання спеціальності 081 Право освітньо-професійна програма «Право»

№ з/п	Назва розділу, модуля, теми	Кількість годин за видами занять			
		разом	аудиторні		позааудиторні
			лекції	практичні	самостійна робота
1	2	3	4	5	6
Модуль 1. Історико-теоретичні і практичні аспекти риторики					
1.	Риторика та її роль у професійній діяльності юриста	8	2	–	6
2.	Еволюція риторики: від Античності до початку XXI ст.	8	–	–	8
3.	Оратор і аудиторія. Стратегія й тактика оратора	7	–	–	7
4.	Методика та етапи підготовки промови	8	–	2	6
5.	Еристика. Теорія аргументації та заперечення. Правила ведення суперечки в риторичі	8	–	–	8
6.	Стилі публічного виступу оратора. Основи техніки мовлення і виразного читання	6	–	–	6
	Загалом:	45	2	2	41
Модуль 2. Судова риторика					
7.	Судова риторика: поняття, історія, постаті	8	–	–	8
8.	Судове мовлення як процес. Комунікативні стратегії юриста	8	–	–	8
9.	Судові дебати	7	–	–	7
10.	Судова промова: поняття, функції, різновиди	8	2	–	6
11.	Підготовка, виголошення та аналіз промови прокурора	8	–	–	8
12.	Захисна промова: зміст і форма	6	–	–	6
	Загалом:	45	2	–	43
	Разом із курсу:	90	4	2	84

Таблиця 4.3. Тематичний план навчальної дисципліни «Риторика», яка викладається для студентів денної форми навчання спеціальності 081 Право освітньо-професійна програма «Право»

Назва теми (лекції) та питання теми (лекції)	Кількість годин	Назва теми та питання семінарського заняття	Кількість годин	Завдання самостійної роботи в розрізі тем	Кількість годин
1	2	3	4	5	6
Модуль I. Історико-теоретичні і практичні аспекти риторики					
Тема 1. Риторика та її роль у професійній діяльності юриста					
1. Риторика як наука та навчальна дисципліна. Мета та завдання курсу. 2. Закони риторики. 3. Види риторики та сфери їх застосування. 4. Невербальна риторика як система знаків.	2		–	Завдання 1. Питання для самостійного опрацювання 1. Риторика і поетика. Етос. Топос. Пафос. 3. Жанри академічної риторики. 4. Катехізація, проповідь: проповідь-розповідь, проповідь-слово, проповідь-повчання, бесіда-тлумачення 5. Еристика: витoki та еволюція. Завдання 2. Скориставшись інформаційними джерелами, опрацювати теоретичний	4

1	2	3	4	5	6
				<p>матеріал з теми та підготувати опорний конспект.</p> <p>Завдання 3. Виконати практичні завдання до самостійної роботи.</p> <p>Завдання 4. Виконати тестування для самоконтролю знань за темою.</p>	
Тема 2. Еволюція риторики: від Античності до початку XXI ст.					
	–		–	<p>Завдання 1. Питання для самостійного опрацювання</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Періоди в розвитку риторики. 2. Виникнення і розвиток риторики у Стародавній Греції. 3. Римський період античної риторики. 4. Риторика та раннє християнство. 5. Середньовічна гомілетика: ідеї та їх реалізація. 6. Видатні візантійські ритори. 7. Стель і жанри середньовічної риторики Заходу. 8. Ренесансні оратори. 9. Європейська риторика Нового часу. 	7

1	2	3	4	5	6
				<p>10. Генеза українського ораторського мистецтва.</p> <p>11. Концепції і види сучасної риторики.</p> <p>Завдання 2. Скориставшись інформаційними джерелами, опрацювати теоретичний матеріал з теми та підготувати опорний конспект.</p> <p>Завдання 3. Виконати практичні завдання до самостійної роботи.</p> <p>Завдання 4. Виконати тестування для самоконтролю знань за темою.</p>	
Тема 3. Оратор і аудиторія. Стратегія й тактика оратора					
<p>1. Сутність та проблеми взаємодії оратора й аудиторії.</p> <p>2. Стратегія оратора, її структура.</p> <p>3. Тактика оратора: принципи, способи, прийоми.</p> <p>4. Монолог і діалог як риторичні дискурси.</p>	2	<p>1. Особливості взаємодії оратора з аудиторією.</p> <p>2. Структура стратегії оратора.</p> <p>3. Тактика оратора, її компоненти.</p> <p>4. Види мовленнєвої діяльності оратора.</p> <p>5. Монолог як риторичний дискурс.</p> <p>6. Типи діалогу.</p> <p>7. Проблеми ефективного слухання.</p>	2	<p>Завдання 1. Питання для самостійного опрацювання</p> <p>1. Об'єктивні перешкоди контакту оратора й аудиторії та їх урахування в організації аудиторії.</p> <p>2. Структура та прийоми побудови монологу.</p> <p>3. Сократівська маєстика та іронія як способи знаходження істини в процесі діалогу.</p> <p>4. Проблема активного слухання.</p>	4

1	2	3	4	5	6
				<p>Завдання 2. Скориставшись інформаційними джерелами, опрацювати теоретичний матеріал з теми та підготувати опорний конспект.</p> <p>Завдання 3. Виконати практичні завдання до самостійної роботи.</p> <p>Завдання 4. Виконати тестування для самоконтролю знань за темою.</p>	
Тема 4. Методика та етапи підготовки промови					
<p>1. Поняття та елементи ораторської промови.</p> <p>2. Типи промов.</p> <p>3. Етапи підготовки тексту промови.</p> <p>4. Структура ораторського твору.</p>	2	<p>1. Поняття ораторської промови, її типи.</p> <p>2. Основні етапи підготовки тексту промови.</p> <p>3. Структура ораторського твору.</p> <p>4. Види підготовки до ораторського виступу.</p>	2	<p>Завдання 1. Питання для самостійного опрацювання</p> <p>1. Форми текстового оформлення матеріалу промови.</p> <p>2. Аксиологічні начала промови.</p> <p>3. Імпровізовані промови (експромти).</p> <p>Завдання 2. Скориставшись інформаційними джерелами, опрацювати теоретичний матеріал з теми та підготувати опорний конспект.</p> <p>Завдання 3. Виконати практичні завдання до самостійної роботи.</p> <p>Завдання 4. Виконати те-</p>	4

1	2	3	4	5	6
				стування для самоконтролю знань за темою.	
Тема 5. Еристика. Теорія аргументації та заперечення. Правила ведення суперечки					
<p>1. Поняття еристики.</p> <p>2. Види еристики.</p> <p>3. Майстерність ведення полеміки.</p> <p>4. Засоби переконання в суперечці.</p> <p>5. Поняття про аргументацію.</p> <p>6. Коректні засоби аргументації.</p>	2	<p>1. З історії мистецтва суперечки.</p> <p>2. Полеміка, дискусія, диспут, діалог: спільне і відмінне.</p> <p>3. Основні принципи ведення різного роду суперечок, умови їх застосування.</p> <p>4. Поняття про аргументацію. Структура аргументації. Методи аргументації. Правила ефективної аргументації.</p>	2	<p>Завдання 1. Питання для самостійного опрацювання</p> <p>1. З історії мистецтва суперечки.</p> <p>2. Риторичні особливості української полемічної літератури кінця XVI – першої половини XVII ст.</p> <p>3. «Кодекс полеміста» (за В. Дорошевським).</p> <p>4. Некоректні засоби аргументації.</p> <p>5. Прийоми переконання: полемічне загострення, позиційні крайнощі, концентрація дій, ефект несподіванки тощо.</p> <p>Завдання 2. Скориставшись інформаційними джерелами, опрацювати теоретичний матеріал з теми та підготувати опорний конспект.</p> <p>Завдання 3. Виконати практичні завдання до самостійної роботи.</p> <p>Завдання 4. Виконати тестування для самоконтролю</p>	4

1	2	3	4	5	6
				знань за темою.	
Тема 6. Стилі публічного виступу оратора. Основи техніки мовлення і виразного читання					
1. Основні елементи техніки мовлення. 2. Техніка мовлення оратора: поняття, складники. 3. Дихання – фізіологічна основа мовлення оратора. 4. Голос – головний інструмент оратора. 5. Дикція, її ознаки. Робота оратора над розвитком дикції. 6. Правильна літературна вимова як складник ораторської майстерності. 7. Техніка виразного читання тексту.	2	1. Складники техніки мовлення оратора. 2. Техніка дихання оратора. 3. Робота оратора над розвитком дикції. 4. Техніка виразного читання тексту. Виконавське завдання. Партитура тексту.	2	Завдання 1. Питання для самостійного опрацювання 1. Умови вибору стилю промови, об'єктивна та суб'єктивна характеристики промови. 2. Складники наочності промови. 3. Інтонаційно-виразні засоби мовлення. Завдання 2. Скориставшись інформаційними джерелами, опрацювати теоретичний матеріал з теми та підготувати опорний конспект. Завдання 3. Виконати практичні завдання до самостійної роботи. Завдання 4. Виконати тестування для самоконтролю знань за темою.	4
Модуль II. Судова риторика					
Тема 7. Судова риторика: поняття, історія, постаті					
1. Виникнення юридичного красномовства в епоху Античності. 2. Розвиток юридичного крас-	2		–	Завдання 1. Питання для самостійного опрацювання 1. Видатні оратори-юристи XIX ст. (П. Пороховщиків,	6

1	2	3	4	5	6
<p>номовства: від Середньовіччя до сучасності. 3. Видатні оратори-юристи XIX ст. 4. Специфіка обвинувальної промови XX ст. 5. Юридичне красномовство сучасної України.</p>				<p>А. Коні). 2. Судові промови І. Франка, М. Міхновського. 3. Сучасні судові оратори. Завдання 2. Скориставшись інформаційними джерелами, опрацювати теоретичний матеріал з теми та підготувати опорний конспект. Завдання 3. Виконати практичні завдання до самостійної роботи. Завдання 4. Виконати тестування для самоконтролю знань за темою.</p>	
Тема 8. Судове мовлення як процес. Комунікативні стратегії юриста					
<p>1. Поняття судового мовлення. 2. Комунікативні стратегії в професійному спілкуванні юриста. 3. Конфлікт у діловому спілкуванні. 4. Маніпулювання в спілкуванні. 5. Моральні принципи і цінності судового оратора</p>	2		–	<p>Завдання 1. Питання для самостійного опрацювання 1. Складники процесу судового мовлення. 2. Комунікативні норми, особливості їх реалізації в судовому мовленні. 3. Поняття і складники ефективної комунікації в суді. 4. Конфлікт у діловому спілкуванні. 5. Маніпулювання в спілкуванні.</p>	6

1	2	3	4	5	6
				<p>Завдання 2. Скориставшись інформаційними джерелами, опрацювати теоретичний матеріал з теми та підготувати опорний конспект.</p> <p>Завдання 3. Виконати практичні завдання до самостійної роботи.</p> <p>Завдання 4. Виконати тестування для самоконтролю знань за темою.</p>	
Тема 9. Судові дебати					
	–	<ol style="list-style-type: none"> 1. Функції судових дебатів. 2. Зміст і структура судових дебатів. 3. Досудовий етап судових дебатів. 4. Підготовка до дебатів під час судового слідства. 5. Завершальний етап підготовки до судових дебатів. 6. Етичні аспекти судових дебатів. 	2	<p>Завдання 1. Питання для самостійного опрацювання</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Комунікативні аспекти судових дебатів. 2. Культура й етика судових дебатів. 3. Судовий процес як «словесне змагання захисту й обвинувачення» (П. Пороховщиків). 4. Судові дебати в кримінальних справах. 5. Судові дебати в цивільних справах. <p>Завдання 2. Скориставшись інформаційними джерелами, опрацювати теоретичний</p>	6

1	2	3	4	5	6
				<p>матеріал з теми та підготувати опорний конспект. Завдання 3. Виконати практичні завдання до самостійної роботи. Завдання 4. Виконати тестування для самоконтролю знань за темою.</p>	
Тема 10. Судова промова: поняття, функції, різновиди					
<p>1. Поняття та предмет судової промови. 2. Види судових промов. 3. Характеристика судової авдиторії. 4. Спілкування із судовою авдиторією. 5. Представлення доказів у судовій промові.</p>	2		–	<p>Завдання 1. Питання для самостійного опрацювання 1. Мовно-мовленнєві аспекти судової промови. 2. Систематизація та письмова підготовка судової промови. 3. Словесна наочність у судовій промові. Завдання 2. Скориставшись інформаційними джерелами, опрацювати теоретичний матеріал з теми та підготувати опорний конспект. Завдання 3. Виконати практичні завдання до самостійної роботи. Завдання 4. Виконати тестування для самоконтролю знань за темою.</p>	5

1	2	3	4	5	6
Тема 11. Підготовка, виголошення та аналіз промови прокурора					
1. Зміст і побудова обвинувальної промови. 2. Репліка прокурора. 3. Промова прокурора при відмові від обвинувачення	2	1. Зміст обвинувальної промови. 2. Композиція обвинувальної промови. 3. Репліка прокурора, її місце в судових дебатах. 4. Промова прокурора при відмові від обвинувачення.	2	Завдання 1. Питання для самостійного опрацювання 1. Способи викладу фактичних обставин справи. 2. Риторика прокурора в судових дебатах. Завдання 2. Скориставшись інформаційними джерелами, опрацювати теоретичний матеріал з теми та підготувати опорний конспект. Завдання 3. Виконати практичні завдання до самостійної роботи. Завдання 4. Виконати тестування для самоконтролю знань за темою.	2
Тема 12 Захисна промова: зміст і форма					
	–	1. Змістові особливості захисної промови. 2. Складники захисної промови. 3. Аналіз характеристики особи підсудного в працях відомих адвокатів. 4. Побудова вступної частини захисної промови. 5. Вимоги до промови захисника на етапі обґрунтування кваліфі-	2	Завдання 1. Питання для самостійного опрацювання 1. Альтернатива в захисній промові. 2. Із досвіду сучасних захисників. Завдання 2. Скориставшись інформаційними джерелами, опрацювати теоретичний матеріал з теми та підготувати	6

1	2	3	4	5	6
		<p>кації злочину. 6. Заключна частина промови адвоката. 7. Секрети ефективної репліки адвоката.</p>		<p>опорний конспект. Завдання 3. Виконати практичні завдання до самостійної роботи. Завдання 4. Виконати тестування для самоконтролю знань за темою.</p>	

Таблиця 4.4. Тематичний план навчальної дисципліни «Риторика», яка викладається для студентів заочної форми навчання спеціальності 081 Право освітньо-професійна програма «Право»

Назва теми (лекції) та питання теми (лекції)	Кількість годин	Назва теми та питання семінарського заняття	Кількість годин	Завдання самостійної роботи в розрізі тем	Кількість годин
1	2	3	4	5	6
Модуль I. Історико-теоретичні і практичні аспекти риторики					
Тема 1. Риторика та її роль у професійній діяльності юриста					
1. Риторика як наука та навчальна дисципліна. Мета та завдання курсу. 2. Закони риторики. 3. Види риторики та сфери їх застосування. 4. Невербальна риторика як система знаків.	2		–	Завдання 1. Питання для самостійного опрацювання 1. Риторика і поетика. Етос. Топос. Пафос. 3. Жанри академічної риторики. 4. Катехізація, проповідь: проповідь-розповідь, проповідь-слово, проповідь-повчання, бесіда-тлумачення 5. Еристика: витoki та еволюція. Завдання 2. Скориставшись інформаційними джерелами, опрацювати теоретичний матеріал з теми та підготувати опорний конспект.	6

1	2	3	4	5	6
				<p>Завдання 3. Виконати практичні завдання до самостійної роботи.</p> <p>Завдання 4. Виконати тестування для самоконтролю знань за темою.</p>	
Тема 2. Еволюція риторики: від Античності до початку XXI ст.					
	–		–	<p>Завдання 1. Питання для самостійного опрацювання</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Періоди в розвитку риторики. 2. Виникнення і розвиток риторики у Стародавній Греції. 3. Римський період античної риторики. 4. Риторика та раннє християнство. 5. Середньовічна гомілетика: ідеї та їх реалізація. 6. Видатні візантійські ритори. 7. Стил і жанри середньовічної риторики Заходу. 8. Ренесансні оратори. 9. Європейська риторика Нового часу. 10. Генеза українського ораторського мистецтва. 	8

1	2	3	4	5	6
				<p>11. Концепції і види сучасної риторики.</p> <p>Завдання 2. Скориставшись інформаційними джерелами, опрацювати теоретичний матеріал з теми та підготувати опорний конспект.</p> <p>Завдання 3. Виконати практичні завдання до самостійної роботи.</p> <p>Завдання 4. Виконати тестування для самоконтролю знань за темою.</p>	
Тема 3. Оратор і аудиторія. Стратегія й тактика оратора					
<p>1. Сутність та проблеми взаємодії оратора й аудиторії.</p> <p>2. Стратегія оратора, її структура.</p> <p>3. Тактика оратора: принципи, способи, прийоми.</p> <p>4. Монолог і діалог як риторичні дискурси.</p>	–	<p>1. Особливості взаємодії оратора з аудиторією.</p> <p>2. Структура стратегії оратора.</p> <p>3. Тактика оратора, її компоненти.</p> <p>4. Види мовленнєвої діяльності оратора.</p> <p>5. Монолог як риторичний дискурс.</p> <p>6. Типи діалогу.</p> <p>7. Проблеми ефективного слухання.</p>	–	<p>Завдання 1. Питання для самостійного опрацювання</p> <p>1. Об'єктивні перешкоди контакту оратора й аудиторії та їх урахування в організації аудиторії.</p> <p>2. Структура та прийоми побудови монологу.</p> <p>3. Сократівська маєвтика та іронія як спосіб знаходження істини в процесі діалогу.</p> <p>4. Проблема активного слухання.</p> <p>Завдання 2. Скориставшись інформаційними джерелами,</p>	7

1	2	3	4	5	6
				<p>опрацювати теоретичний матеріал з теми та підготувати опорний конспект. Завдання 3. Виконати практичні завдання до самостійної роботи. Завдання 4. Виконати тестування для самоконтролю знань за темою.</p>	
Тема 4. Методика та етапи підготовки промови					
<p>1. Поняття та елементи ораторської промови. 2. Типи промов. 3. Етапи підготовки тексту промови. 4. Структура ораторського твору.</p>	–	<p>1. Поняття ораторської промови, її типи. 2. Основні етапи підготовки тексту промови. 3. Структура ораторського твору. 4. Види підготовки до ораторського виступу.</p>	2	<p>Завдання 1. Питання для самостійного опрацювання 1. Форми текстового оформлення матеріалу промови. 2. Аксиологічні начала промови. 3. Імпровізовані промови (експромти). Завдання 2. Скориставшись інформаційними джерелами, опрацювати теоретичний матеріал з теми та підготувати опорний конспект. Завдання 3. Виконати практичні завдання до самостійної роботи. Завдання 4. Виконати тестування для самоконтролю знань за темою.</p>	6

1	2	3	4	5	6
Тема 5. Еристика. Теорія аргументації та заперечення. Правила ведення суперечки					
<p>1. Поняття еристики. 2. Види еристики. 3. Майстерність ведення полеміки. 4. Засоби переконання в суперечці. 5. Поняття про аргументацію. 6. Коректні засоби аргументації.</p>	–	<p>1. З історії мистецтва суперечки. 2. Полеміка, дискусія, диспут, діалог: спільне і відмінне. 3. Основні принципи ведення різного роду суперечок, умови їх застосування. 4. Поняття про аргументацію. Структура аргументації. Методи аргументації. Правила ефективної аргументації.</p>	–	<p>Завдання 1. Питання для самостійного опрацювання 1. З історії мистецтва суперечки. 2. Риторичні особливості української полемічної літератури кінця XVI – першої половини XVII ст. 3. «Кодекс полеміста» (за В. Дорошевським). 4. Некоректні засоби аргументації. 5. Прийоми переконання: полемічне загострення, позиційні крайнощі, концентрація дій, ефект несподіванки тощо. Завдання 2. Скориставшись інформаційними джерелами, опрацювати теоретичний матеріал з теми та підготувати опорний конспект. Завдання 3. Виконати практичні завдання до самостійної роботи. Завдання 4. Виконати тестування для самоконтролю знань за темою.</p>	8

1	2	3	4	5	6
Тема 6. Стилї публічного виступу оратора. Основи техніки мовлення і виразного читання					
<p>1. Основні елементи техніки мовлення.</p> <p>2. Техніка мовлення оратора: поняття, складники.</p> <p>3. Дихання – фізіологічна основа мовлення оратора.</p> <p>4. Голос – головний інструмент оратора.</p> <p>5. Дикція, її ознаки. Робота оратора над розвитком дикції.</p> <p>6. Правильна літературна вимова як складник ораторської майстерності.</p> <p>7. Техніка виразного читання тексту.</p>	–	<p>1. Складники техніки мовлення оратора.</p> <p>2. Техніка дихання оратора.</p> <p>3. Робота оратора над розвитком дикції.</p> <p>4. Техніка виразного читання тексту. Виконавське завдання. Партитура тексту.</p>	–	<p>Завдання 1. Питання для самостійного опрацювання</p> <p>1. Умови вибору стилю промови, об'єктивна та суб'єктивна характеристики промови.</p> <p>2. Складники наочності промови.</p> <p>3. Інтонаційно-виразні засоби мовлення.</p> <p>Завдання 2. Скориставшись інформаційними джерелами, опрацювати теоретичний матеріал з теми та підготувати опорний конспект.</p> <p>Завдання 3. Виконати практичні завдання до самостійної роботи.</p> <p>Завдання 4. Виконати тестування для самоконтролю знань за темою.</p>	6
Модуль II. Судова риторика					
Тема 7. Судова риторика: поняття, історія, постаті					
<p>1. Виникнення юридичного красномовства в епоху Античності.</p> <p>2. Розвиток юридичного красномовства: від Середньовіччя</p>	–		–	<p>Завдання 1. Питання для самостійного опрацювання</p> <p>1. Видатні оратори-юристи XIX ст. (П. Пороховщиків, А. Коні).</p>	8

1	2	3	4	5	6
<p>до сучасності. 3. Видатні оратори-юристи XIX ст. 4. Специфіка обвинувальної промови XX ст. 5. Юридичне красномовство сучасної України.</p>				<p>2. Судові промови І. Франка, М. Міхновського. 3. Сучасні судові оратори. Завдання 2. Скориставшись інформаційними джерелами, опрацювати теоретичний матеріал з теми та підготувати опорний конспект. Завдання 3. Виконати практичні завдання до самостійної роботи. Завдання 4. Виконати тестування для самоконтролю знань за темою.</p>	
Тема 8. Судове мовлення як процес. Комунікативні стратегії юриста					
<p>1. Поняття судового мовлення. 2. Комунікативні стратегії в професійному спілкуванні юриста. 3. Конфлікт у діловому спілкуванні. 4. Маніпулювання в спілкуванні. 5. Моральні принципи і цінності судового оратора</p>	–		–	<p>Завдання 1. Питання для самостійного опрацювання 1. Складники процесу судового мовлення. 2. Комунікативні норми, особливості їх реалізації в судовому мовленні. 3. Поняття і складники ефективної комунікації в суді. 4. Конфлікт у діловому спілкуванні. 5. Маніпулювання в спілкуванні. Завдання 2. Скориставшись</p>	8

1	2	3	4	5	6
				<p>інформаційними джерелами, опрацювати теоретичний матеріал з теми та підготувати опорний конспект.</p> <p>Завдання 3. Виконати практичні завдання до самостійної роботи.</p> <p>Завдання 4. Виконати тестування для самоконтролю знань за темою.</p>	
Тема 9. Судові дебати					
	–	<ol style="list-style-type: none"> 1. Функції судових дебатів. 2. Зміст і структура судових дебатів. 3. Досудовий етап судових дебатів. 4. Підготовка до дебатів під час судового слідства. 5. Завершальний етап підготовки до судових дебатів. 6. Етичні аспекти судових дебатів. 	–	<p>Завдання 1. Питання для самостійного опрацювання</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Комунікативні аспекти судових дебатів. 2. Культура й етика судових дебатів. 3. Судовий процес як «словесне змагання захисту й обвинувачення» (П. Пороховщиків). 4. Судові дебати в кримінальних справах. 5. Судові дебати в цивільних справах. <p>Завдання 2. Скориставшись інформаційними джерелами, опрацювати теоретичний матеріал з теми та підготувати</p>	7

1	2	3	4	5	6
				<p>опорний конспект. Завдання 3. Виконати практичні завдання до самостійної роботи. Завдання 4. Виконати тестування для самоконтролю знань за темою.</p>	
Тема 10. Судова промова: поняття, функції, різновиди					
<p>1. Поняття та предмет судової промови. 2. Види судових промов. 3. Характеристика судової аудиторії. 4. Спілкування із судовою аудиторією. 5. Представлення доказів у судовій промові.</p>	2		–	<p>Завдання 1. Питання для самостійного опрацювання 1. Мовно-мовленнєві аспекти судової промови. 2. Систематизація та письмова підготовка судової промови. 3. Словесна наочність у судовій промові. Завдання 2. Скориставшись інформаційними джерелами, опрацювати теоретичний матеріал з теми та підготувати опорний конспект. Завдання 3. Виконати практичні завдання до самостійної роботи. Завдання 4. Виконати тестування для самоконтролю знань за темою.</p>	6

1	2	3	4	5	6
Тема 11. Підготовка, виголошення та аналіз промови прокурора					
1. Зміст і побудова обвинувальної промови. 2. Репліка прокурора. 3. Промова прокурора при відмові від обвинувачення	–	1. Зміст обвинувальної промови. 2. Композиція обвинувальної промови. 3. Репліка прокурора, її місце в судових дебатах. 4. Промова прокурора при відмові від обвинувачення.	–	Завдання 1. Питання для самостійного опрацювання 1. Способи викладу фактичних обставин справи. 2. Риторика прокурора в судових дебатах. Завдання 2. Скориставшись інформаційними джерелами, опрацювати теоретичний матеріал з теми та підготувати опорний конспект. Завдання 3. Виконати практичні завдання до самостійної роботи. Завдання 4. Виконати тестування для самоконтролю знань за темою.	8
Тема 12 Захисна промова: зміст і форма					
	–	1. Змістові особливості захисної промови. 2. Складники захисної промови. 3. Аналіз характеристики особи підсудного в працях відомих адвокатів. 4. Побудова вступної частини захисної промови. 5. Вимоги до промови захисника на етапі обґрунтування кваліфі-	2	Завдання 1. Питання для самостійного опрацювання 1. Альтернатива в захисній промові. 2. Із досвіду сучасних захисників. Завдання 2. Скориставшись інформаційними джерелами, опрацювати теоретичний матеріал з теми та підготувати	6

1	2	3	4	5	6
		<p>кації злочину. 6. Заключна частина промови адвоката. 7. Секрети ефективної репліки адвоката.</p>		<p>опорний конспект. Завдання 3. Виконати практичні завдання до самостійної роботи. Завдання 4. Виконати тестування для самоконтролю знань за темою.</p>	

Розділ 5. Оцінювання результатів навчання

Таблиця 5.1 – Розподіл балів за результатами вивчення навчальної дисципліни «Риторика» для студентів спеціальності 081 «Право» освітньо-професійна програма «Право»

Назва модуля, теми	Вид навчальної роботи	Бали
1	2	3
Модуль I. Історико-теоретичні і практичні аспекти риторики		
Тема 1. Риторика та її роль у професійній діяльності юриста	1. Відвідування занять	–
	2. Виконання завдань, передбачених планом самостійної роботи	3
	3. Обговорення теоретичного питання на практичному занятті	–
	4. Тестування	2
	Разом:	5
Тема 2. Еволюція риторики: від Античності до початку XXI ст.	1. Відвідування занять	–
	2. Виконання завдань, передбачених планом самостійної роботи	3
	3. Обговорення теоретичного питання на практичному занятті	–
	4. Тестування	2
	Разом:	5
Тема 3. Оратор і аудиторія. Стратегія й тактика оратора	1. Відвідування занять	–
	2. Виконання завдань, передбачених планом самостійної роботи	3
	3. Обговорення теоретичного питання на практичному занятті	2
	4. Тестування	2
	Разом:	7
Тема 4. Методика та етапи підготовки промови	1. Відвідування занять	–
	2. Виконання завдань, передбачених планом самостійної роботи	3
	3. Обговорення теоретичного питання на практичному занятті	2
	4. Тестування	2
	Разом:	7
Тема 5. Еристика. Теорія аргументації та заперечення. Правила ведення суперечки в риториці	1. Відвідування занять	–
	2. Виконання завдань, передбачених планом самостійної роботи	3
	3. Обговорення теоретичного питання на прак-	2

Назва модуля, теми	Вид навчальної роботи	Бали
1	2	3
	тичному занятті	
	4. Тестування	2
	Разом:	7
Тема 6. Стили публічного виступу оратора. Основи техніки мовлення і виразного читання	1. Відвідування занять	–
	2. Виконання завдань, передбачених планом самостійної роботи	3
	3. Обговорення теоретичного питання на практичному занятті	2
	4. Тестування	2
	Разом:	7
Поточна модульна робота 1		12
Модуль II. Судова риторика		
Тема 7. Судова риторика: поняття, історія, постаті	1. Відвідування занять	–
	2. Виконання завдань, передбачених планом самостійної роботи	3
	3. Обговорення теоретичного питання на практичному занятті	–
	4. Тестування	2
	Разом:	5
Тема 8. Судове мовлення як процес. Комунікативні стратегії юриста	1. Відвідування занять	–
	2. Виконання завдань, передбачених планом самостійної роботи	3
	3. Обговорення теоретичного питання на практичному занятті	–
	4. Тестування	2
	Разом:	5
Тема 9. Судові дебати	1. Відвідування занять	–
	2. Виконання завдань, передбачених планом самостійної роботи	3
	3. Обговорення теоретичного питання на практичному занятті	2
	4. Тестування	2
	Разом:	7
Тема 10. Судова промова: поняття, функції, різновиди	1. Відвідування занять	–
	2. Виконання завдань, передбачених планом самостійної роботи	3
	3. Обговорення теоретичного питання на практичному занятті	–
	4. Тестування	2
	Разом:	5

Назва модуля, теми	Вид навчальної роботи	Бали
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>
Тема 11. Підготовка, виголошення та аналіз промови прокурора	1. Відвідування занять	–
	2. Виконання завдань, передбачених планом самостійної роботи	3
	3. Обговорення теоретичного питання на практичному занятті	2
	4. Тестування	2
	Разом:	7
Тема 12. Захисна промова: зміст і форма	1. Відвідування занять	–
	2. Виконання завдань, передбачених планом самостійної роботи	3
	3. Обговорення теоретичного питання на практичному занятті	2
	4. Тестування	2
	Разом:	7
Поточна модульна робота 2		14
Разом за семестр		100

Таблиця 5.2. Система нарахування додаткових балів за видами робіт з вивчення навчальної дисципліни «Риторика»

Форма роботи	Вид роботи	Бали
1. Навчальна	1. Участь у предметних олімпіадах: університетських, міжвузівських, всеукраїнських, міжнародних	10-30
	2. Участь у конкурсах на кращого знавця дисципліни: університетських, міжвузівських, всеукраїнських, міжнародних	10-30
	3. Участь у конкурсах ораторського мистецтва	10-20
	4. Виконання індивідуальних навчально-дослідних завдань підвищеної складності	1-15
	5. Написання і захист есе з визначеної проблеми	0-5
	5. Створення і демонстрація презентації для супроводу доповіді з питань для обговорення на практичному занятті.	0-5
2. Науково-дослідна	1. Участь в конкурсах студентських робіт: університетських, міжвузівських, всеукраїнських, міжнародних	5-15
	2. Участь у наукових студентських конференціях: університетських, міжвузівських, всеукраїнських, міжнародних	5-15
	3. Підготовка публікації в наукових виданнях.	20
	4. Оформлення сценарного плану дидактичної гри	10-20
Разом		*

* Максимальна кількість додаткових балів для студента – 30.

Додаткові бали додаються до загальної підсумкової оцінки за вивчення навчальної дисципліни, але підсумкова оцінка не може перевищувати 100 балів.

Таблиця 5.3. Шкала оцінювання знань студентів за результатами підсумкового контролю з навчальної дисципліни «Риторика»

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	Відмінно
82-89	B	Дуже добре
74-81	C	Добре
64-73	D	Задовільно
60-63	E	Задовільно достатньо
35-59	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Розділ 6. Інформаційні джерела:

Основні рекомендовані джерела інформації:

1. Гриценко Т. Б. Риторика: Навчальний посібник / Т. Б. Гриценко. – Київ: НАУ, 2016. – 365 с.
2. Кацавець Р. С. Ораторське мистецтво : підручник. Вид. 3-тє, допов. / Р. М. Кацавець. – Київ: Алерта, 2021. – 250 с.
3. Колотілова Н. А. Риторика. Навч. посібн./ Н. А. Колотілова. – Київ: ЦУЛ, 2012. – 232 с.
4. Молдован В. Судова риторика: теорія і практика / В. Молдован. – Київ : Юрінком Інтер, 2018. – 496 с.
5. Олійник О. Правова риторика: Навч. посіб. / О. Олійник. – Київ: Кондор, 2010. – 166 с.
6. Олійник О. Юридична риторика. Теорія і практика. Навч. посіб. / О. Олійник, В. Молдован. – Київ: Кондор, 2009. – 245 с.
7. Олійник О. Б. Прокурорська риторика: Підручник / О. Б. Олійник. – Київ: Алеути, 2008. – 304 с.
8. Ораторське мистецтво: підручник / М. П. Требін, Г. П. Клімова, Н. П. Осипова, Г. Ю. Васильєв, В. Д. Воднік ; Нац. юрид. ун-т ім. Я. Мудрого ; за ред. М. П. Требін, Г. П. Клімова. – 2-ге вид.– Харків : Право, 2015. – 207 с.
9. Риторика : навч.-метод. посіб. / ред. С. Романюк ; уклад. Л. Мафтин. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича : Рута, 2020. – 343 с.
10. Риторика : підручник / З. Й. Куньч, Г. П. Городиловська, І. Д. Шмілик; Нац. ун-т «Львів. Політехніка». – Львів : Вид-во Львів. політехніки, 2016. – 494 с.
11. Рогожкін О. В. Риторика: загальна, судова, оперативна: підруч. для студ. і курсантів юрид. спец.: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / О. В. Рогожкін; Донец. юрид. ін-т. – Вид. 2-ге, допов. – Донецьк: Донецький юридичний інститут МВС України, 2012. – 298 с.
12. Серєда Н. В. Основи ораторської майстерності: навчальний посібник / Н. В. Серєда, О. В. Квасник. – Харків : НТУ «ХПІ», 2019. – 304 с.
13. Ухач В. З. Судова риторика (опорні конспекти лекцій). Навчальний посібник для студ. вищих навч. закл. / В. З. Ухач. – Тернопіль: Вектор, 2013. – 114 с.
14. Ухач В. З. Судова риторика. Навч.-метод. мат-ли для студ. / В. З. Ухач. – Тернопіль: Вектор, 2013. – 124 с.
15. Шинкарук В. Д. Основи риторики: навчальний посібник / В. Д. Шинкарук, В. М. Тєслук. – Київ : Ліра-К, 2021. – 320 с.
16. Яновська О. Г. Адвокатура та судова риторика / О. Г. Яновська. – Київ: КНЕУ, 2008. – 156 с.

Додаткові рекомендовані джерела інформації:

17. Андерсон К. Успішні виступи на TED / Кріс Андерсон; пер. Олександра Асташова: Посібник. – Київ: Наш форма, 2016. – 256 с.
18. Белякова В. Риторичні фігури в ораторському мистецтві / В. Белякова // Завуч. – 2002. – Жовт. (№ 29). – С.1-16.
19. Борг Д. Мистецтво говорити. Таємниці ефективного спілкування / Д. Борг. – Київ: Фабула, 2019. – 309 с.
20. Буяльський Б. А. Поезія усного слова : Азбука виразн. читання : кн. для вчителя / Б. А. Буяльський. – Київ: Рад. шк., 1990. – 264 с.
21. Вандишев В.М. Риторика: екскурс в історію вчень і понять: навчальний посібник для студентів вузів / В.М. Вандишев. – Київ: Кондор, 2006. – 263 с.
22. Гандапас Р. Харизма лідера. / Радислав Гандапас ; Пер. з рос. А. Стояновська. – Д.: Моноліт, 2017. – 296 с.
23. Голуб Н. Б. Риторика у вищій школі: монографія / Національний педагогічний ун-т ім. Михайла Драгоманова. – Черкаси: Брама-Україна, 2008. – 400 с.
24. Гончарова О. Давньогрецька риторика як теоретичний дискурс. Аристотель: від метатеорії до інструменталістської теорії риторики / О. Гончарова // Вісник Державної академії керівних кадрів культури і мистецтв. – 2008. – № 4 . – С.26-31.
25. Каменков В. Судові дебати і репліки при закінченні (поновленні) розгляду справи / В. Каменков // Право України. – 2011. – № 6. – С. 57-61.
26. Каньоса П. С. Риторика: навч. посіб. / П. С. Каньоса; Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. Івана Огієнка. – Кам'янець-Подільський : Зволейко Д. Г., 2011. – 207 с.
27. Карнегі Д. Як здобувати друзів і впливати на людей / Д. Карнегі. – Київ: Країна Мрій, 2015. – 208 с.
28. Кацавець Р. С. Мистецтво переконання і впливу в суді / Р. С. Кацавець // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 18 : Економіка і право. – 2013. – Вип. 21. – С. 164-170. – [Електронний ресурс].
– Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_018_2013_21_26
29. Кацавець Р. С. Мистецтво переконання і впливу в суді [Електронний ресурс] / Р. С. Кацавець // Dictum factum. – 2018. – № 1. – С. 43-48. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/dicf_2018_1_10
30. Кацавець Р. С. Ораторське мистецтво як складник професійних якостей юриста / Р. С. Кацавець // Вісник Академії адвокатури України. – 2009. – Число 1. – С. 137-141. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vaau_2009_1_23
31. Кацавець Р. С. Репліка захисника в судових дебатах / Р. С. Кацавець // Адвокат. – 2012. – № 2. – С. 39-41. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/adv_2012_2_7

32. Кацавець Р. С. Репліка у захисній промові / Р. С. Кацавець // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 19 : Корекційна педагогіка та спеціальна психологія. – 2012. – Вип. 21. – С. 99-102. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_019_2012_21_27.
33. Кацавець Р. С. Риторична культура юристів / Р. С. Кацавець // *Dictum factum*. – 2018. – № 2. – С. 65-70. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/dicf_2018_2_14
34. Кацавець Р. С. Судові промови державного обвинувача та адвокатазахисника у кримінальному судочинстві України: правові, етичні, логічні та мовні аспекти : монографія / Р. С. Кацавець. – Київ: Центр учбової літератури, 2014. – 150 с.
35. Кацавець Р. С. Судова промова: мовний аспект / Р. С. Кацавець // *Адвокат*. – 2010. – № 12. – С. 12-15. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/adv_2010_12_2
36. Коваленко С. М. Сучасна риторика: навчально-практичний посібник / С. М. Коваленко. – Тернопіль: Мандрівець, 2007. – 183 с.
37. Кравець Л. Риторика як класична основа системи освіти європейських народів / Л.Кравець // *Рідні джерела*. – 2000. – № 4. – С. 12-18.
38. Куньч З. Й. Українська риторика: історія становлення і розвитку: навч. посіб. / Зоряна Куньч; Нац. ун-т «Львів. Політехніка». – Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2011. – 248 с.
39. Лівін М. Сторі-телінг для очей, вух і серця / Марк Лівін. – Київ : Наш формат, 2020. – 184 с.
40. Лузік Е. В. Риторика: майстерність переконання: Навч. посібник / Е. В. Лузік, Т. В. Ільїна; Національний авіаційний ун-т. – Київ : НАУ, 2005. – 83 с.
41. Маложон О. І. Судове красномовство: навички оратора / О. І. Маложон // *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. – 2018. – № 1. – С. 19-22.
42. Мацько Л. Вітчизняна риторика / Л. Мацько, О. Мацько // *Дивослово*. – 2002. – № 12. – С. 20-25.
43. Мацько Л. Риторика Стародавньої Греції і Стародавнього Риму / Л. Мацько, О. Мацько // *Дивослово*. – 2002. – № 1. – С. 33-40.
44. Мудрак І. В. Судова промова в кримінальному судочинстві: поняття і процесуальне значення / І. В. Мудрак // *Вісник Академії адвокатури України*. – 2011. – Ч.1(20). – С. 140-142.
45. Олійник О. Б. Використання риторичних засобів під час підготовки і проголошення обвинувальної промови / О. Б. Олійник // *Вісник Національної академії прокуратури України*. – 2010. – № 3. – С. 62-68.
46. Олійник О. Б. Застосування прокурором тактико-риторичних прийомів під час допиту обвинуваченого / О. Б. Олійник // *Держава і*

право: збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки. – 2009. – Вип. 46. – С. 450-458.

47. Олійник О. Б. Концепція риторичної аргументації як теоретико-методологічна основа розвитку юридичної риторики / О. Б. Олійник // Правничий вісник Університету «КРОК». – 2018. – Вип. 31. – С. 37-41.

48. Олійник О. Б. Мистецтво судових дебатів: навчальний посібник / О. Б. Олійник. – Київ: Кондор, 2010. – 258 с.

49. Олійник О. Б. Особливості юридичної риторики прокурора як професійного учасника судового процесу / О. Б. Олійник // Університетські наукові записки. – 2010. – № 2. – С. 236-242.

50. Олійник О. Б. Риторика прокурора у судових дебатах. Обвинувальна промова / О. Б. Олійник // Юриспруденція: теорія та практика. – 2009. – № 12. – С. 2-8.

51. Олійник О. Б. Розвиток юридичної риторики в середні віки та епоху Ренесансу / О. Б. Олійник // Правничий вісник Університету «КРОК». – 2019. – Вип. 34. – С. 23-29.

52. Олійник О. Б. Становлення та розвиток судового красномовства як складової юридичної риторики в Античну епоху / О. Б. Олійник // Віче. – 2010. – № 17. – С. 25-27.

53. Олійник О. Прокурорська риторика як комплексна міждисциплінарна наука / О. Олійник // Вісник Національної академії прокуратури України. – 2008. – № 1. – С. 106-111.

54. Олійник О. Прокурорська риторика: різновиди та структура / О. Олійник // Юриспруденція: теорія та практика. – 2008. – № 7. – С. 2-8.

55. Олійник О. Професійна риторика прокурора на етапі попереднього слухання справи / О. Б. Олійник // Юриспруденція: теорія та практика. – 2009. – № 11. – С. 2-7.

56. Олійник О. Юридична риторика як теоретична і прикладна наука: реалії та перспективи розвитку / О. Олійник // Право України. – 2010. – № 11. – С. 229-233.

57. Ораторське мистецтво: Навчальний посібник для студентів вищ. навч. закл. юрид. спец. Видання друге / Н. П. Осипова, В. Д. Воднік, Г. П. Клімова та ін. За ред. професора Н. П. Осипової. – Харків: Одиссей, 2006. – 144 с.

58. Павлищев О. Ораторське мистецтво – невід’ємна частина правосуддя / О. Павлищев // Закон і бізнес. – 2004. – 1-10 трав. (№ 18). – С. 10.

59. Поплавська Н. М. Полемісти. Риторика. Переконування (Українська полемічно-публіцистична проза кінця XVI – початку XVII ст.). Монографія / Н. М. Поплавська. – Тернопіль : ТНПУ, 2007. – 379 с.

60. Практикум до курсу «Риторика»: Робочий зошит / С. К. Хаджирадева (уклад.). – Одеса : Фенікс, 2004. – 120 с.
61. Рогожкін О. В. Риторика: загальна, судова, оперативна: підручник для студ. I курс. юрид. фак-тів / О. В. Рогожкін. – Донецьк: Донецький юридичний інститут МВС України, 2012. – 298 с.
62. Сагач Г. М. Божий світ і ми: «красномовство» у термінах і поняттях / Г. М. Сагач. – Херсон: КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», 2015. – 298 с.
63. Сагач Г. М. Ділова риторика: Мистецтво риторичної комунікації / Г. М. Сагач. – Київ : Зоря, 2003. – 255 с.
64. Сагач Г. М. Золотослів : навч. посіб / Г.М.Сагач. – Київ : Рай-дуга, 2003. – 378 с.
65. Сивачук Н. П. Академічна риторика: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Н. П. Сивачук, І. М. Снігур, О. М. Санівський; [за заг. ред. канд. пед. наук. проф. Н. П. Сивачук] ; Уман. держ. пед. ун-т ім. Павла Тичини, Ін-т філології та сусп.-вознав., Наук.-дослід. лаб. «Театр слова». – Умань: Сочінський, 2013. – 374 с.
66. Сковронська І. Етос, логос, пафос як базові модули судової риторики античних часів / І. Сковронська // Національний юридичний журнал: теорія і практика. – 2018. – № 1. – С. 29-32.
67. Сковронський Д. М. Римський період становлення судової риторики / Д. М. Сковронський // Юридичний науковий електронний журнал. – 2018. – № 1. – С. 30-32.
68. Сковронський Д. М. Роль християнства в розвитку судової риторики. / Д. М. Сковронський // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2018. – Серія: Право. – Вип. 49. Т. 1. – С. 45-49.
69. Старченко Н. Судова риторика як вияв цінностей Волинської шляхти кін. XVI ст.: (на прикладі про вбивство Балтазара Гнівоша з Олексова) / Н. Старченко. // Соціум. Альманах соціальної історії. – 2010. – Вип. 9. – С. 318-360.
70. Старченко Н. Українські світи Речі Посполитої. Історії про історії / Н. Старченко. – Київ: Laugus, 2021. – 616 с.
71. Сухонос В. В. Промови у кримінальному судочинстві, їх форма і зміст / В. В. Сухонос // Правовий вісник УАБС. – 2011. – № 2(5). – С. 115-119.
72. Сухонос В. Мистецтво обвинувальної промови прокурора / В. Сухонос, О. Звірко // Вісник національної академії прокуратури. – 2012. – № 3. – С. 38-42.
73. Томан І. Мистецтво говорити : [перекл. з чес.] / І. Томан. – Київ: Політвидав України, 1989. – 293 с.
74. Тягнирядно Є.В. Риторичні вміння правників: теорія і практика : Монографія / Є. В. Тягнирядно, Г. Х. Яворська. – Одеса: . ОДУВС, 2009. – 224 с.

75. Харченко Ю. В. Політична риторика в діалозі «Схід – Захід»: соціально-філософський аналіз: дис... канд. філос. наук: 09.00.03 / Ю. В. Харченко; Національний авіаційний ун-т. – Київ, 2008. – 210 арк.
76. Хоменко І. В. Еристика: мистецтво полеміки / І. В. Хоменко. – Київ: Юрінком Інтер, 2001. – 198 с.
77. Чепіга І. Л. Ораторське мистецтво на Україні в XVI-XVII ст. / І. Л. Чепіга // Українська мова і література в школі. – 2015. – № 3. – С. 64-68.
78. Шефер Д. Як здобути прихильність людей і навчитися впливати на них: рекомендації колишнього агента ФБР / Д. Шефер, М. Карліс. – Київ : Vivat, 2019. – 304 с.
79. Яновська О. Г. Адвокатура та судова риторика: навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. / О. Г. Яновська. – Київ: КНЕУ, 2008. – 131 с.
80. Ясинюк М. М. Судові дебати: право, психологія, риторика: монографія / М. М. Ясинюк. – Київ: Алеута, 2014. – 156 с.

Розділ 7. Програмне забезпечення навчальної дисципліни

1. Загальне програмне забезпечення:

Пакет програмних продуктів Microsoft Office, до якого входить програмне забезпечення для роботи з різними типами документів: текстами, електронними таблицями, презентаціями, базами даних тощо. Мережеві сервіси Google.

Основними й найбільш використовуваними складниками пакету Microsoft Office є:

1. Microsoft Word.
2. Microsoft Excel.
3. Microsoft Power Point.

2. Спеціалізоване програмне забезпечення комп'ютерної підтримки освітнього процесу:

1. Риторика : завдання для аудиторного тестування студентів заочної форми навчання. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://10.0.0.34/>

2. Риторика: Дистанційний курс з дисципліни для студентів спеціальності 081 «Право». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www2.el.puet.edu.ua/st/course/view.php?id=1568>

Пошукові та інформаційні системи Інтернет

1. Google : Пошукова системи Інтернет. – Режим доступу до електронних ресурсів: <https://www.google.com.ua>

Електронні ресурси / бібліотеки

1. Інститут риторики імені Д. Ф. Кеннеді. – Режим доступу: <https://rhetoric-hall.com/>.

2. Красномовець. Курси ораторського мистецтва. – Режим доступу: <https://krasnomovec.club/>

3. Майстерня Лева. Сучасне ораторське мистецтво. – Режим доступу: <https://masterlev.com.ua/>

Бібліотечно-бібліографічні ресурси

1. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського : інтернет-сторінка. – Режим доступу до електронних документів : <http://www.nbuv.gov.ua/>.

2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського : Система каталогів і картотек. – Режим доступу до електронних документів : http://www.nbuv.gov.ua/db/library_db.html.

3. Національна парламентська бібліотека України : вебсайт. – Режим доступу до електронних ресурсів : <http://www.nplu.org/ua/resources/resources.htm>.

4. Національна парламентська бібліотека України : вебсайт : Політематична база даних статей з періодичних видань. – Режим доступу до електронних ресурсів : <http://analytic.nplu.org/>.

5. Національна парламентська бібліотека України : вебсайт : Каталог статей зі збірників наукових праць. – Режим доступу до електронних ресурсів : <http://stt.nplu.org/>.

6. Електронний каталог бібліотеки Полтавського університету економіки і торгівлі: вебсайт. – Режим доступу до електронних ресурсів: <http://catalog.uccu.org.ua/opacunicode/>